

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 14 lipca 2016 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych — Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 — Artykuł 5 pkt 1 i 3 — Sąd właściwy — Pojęcie spraw, „których przedmiotem jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy”, oraz spraw, „których przedmiotem jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu” — Nagłe zerwanie długotrwałych stałych stosunków handlowych — Powództwo o odszkodowanie — Pojęcia „sprzedaży rzeczy ruchomych” i „świadczenia usług”

W sprawie C-196/15

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez cour d'appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu, Francja) postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 kwietnia 2015 r., w postępowaniu:

Granarolo SpA

przeciwko

Ambrosi Emmi France SA,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, C. Toader (sprawozdawca), A. Rosas, A. Prechal i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 3 grudnia 2015 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Granarolo SpA przez adwokatów S. Dechelette-Roy oraz M. Agbę,
- w imieniu Ambrosi Emmi Francja SA przez adwokata L. Pettitiego,
- w imieniu rządu francuskiego przez D. Colasa, F.X. Bréchota oraz C. David, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A. Lewisa oraz M. Wilderspina, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: francuski.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 23 grudnia 2015 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 pkt 1 i 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42, zwanego dalej „rozporządzeniem Bruksela I”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Granarolo SpA, spółką prawa włoskiego, a Ambrosi Emmi France SA (zwaną dalej „Ambrosim”), spółką prawa francuskiego, na tle powództwa odszkodowawczego wytoczonego w związku z nagłym zerwaniem długotrwałych stałych stosunków handlowych.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia Bruksela I przewiduje:
„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania [lub siedzibę] na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.
 - 4 Artykuł 5 pkt 1 i 3 tego rozporządzenia ma następujące brzmienie:
„Osoba, która ma miejsce zamieszkania [lub siedzibę] na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:
 - 1) a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;
 - b) w rozumieniu niniejszego przepisu – i o ile co innego nie zostało uzgodnione – miejscem wykonania zobowiązania jest:
 - w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały albo miały zostać dostarczone,
 - w przypadku świadczenia usług – miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;
 - c) jeżeli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a);
- [...]
- 3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu – przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę;
- [...]”.

Prawo francuskie

5 Zgodnie z brzmieniem art. L. 442-6 Code de commerce (francuskiego kodeksu handlowego):

„I. Przedsiębiorca prowadzący działalność wytwórczą, handlową, przemysłową lub ujętą w wykazie zawodów rzemieślniczych zobowiązany jest do naprawienia szkody, którą wyrządził czynem polegającym na:

[...]

5. [n]agłym, całkowitym lub częściowym, zerwaniu stałych stosunków handlowych bez wypowiedzenia na piśmie z uwzględnieniem czasu trwania stosunków handlowych i z zachowaniem minimalnych okresów wypowiedzenia stosowanych w obrocie handlowym określonych w porozumieniach międzybranżowych. Jeżeli stosunki handlowe dotyczą dostawy towarów pod marką dystrybutora, minimalny okres wypowiedzenia stanowi dwukrotność okresu, który obowiązywałby, gdyby towary nie były dostarczane pod marką dystrybutora. W braku owych porozumień minister ds. gospodarki może w drodze rozporządzenia określić, dla każdej kategorii towarów, minimalne okresy wypowiedzenia z uwzględnieniem praktyk stosowanych w obrocie handlowym oraz ustalić warunki zrywania stosunków handlowych, w szczególności z uwzględnieniem czasu ich trwania. Powyższe przepisy pozostają bez uszczerbku dla możliwości odstąpienia od umowy bez wypowiedzenia w razie niewykonania przez drugą stronę jej zobowiązań albo w razie wystąpienia siły wyższej. W przypadku gdy zerwanie stosunków handlowych nastąpiło w wyniku udzielenia zamówienia w drodze aukcji elektronicznej, minimalny okres wypowiedzenia stanowi dwukrotność okresu ustalonego w oparciu o przepisy niniejszego ustępu, jeżeli początkowy okres wypowiedzenia był krótszy niż sześć miesięcy, a w pozostałych przypadkach wynosi jeden rok”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 6 Z postanowienia odsyłającego wynika, że Ambrosi, z siedzibą w Nicei (Francja), był dystrybutorem produktów spożywczych wyprodukowanych przez Granarolo, z siedzibą w Bolonii (Włochy), od około 25 lat, przy czym u podstawy owej działalności nie leżały ani umowa ramowa, ani też zastrzeżenie wyłączności.
- 7 W dniu 10 grudnia 2012 r. spółka Granarolo poinformowała Ambrosi listem poleconym, że począwszy do dnia 1 stycznia 2013 r. dystrybucją jej produktów we Francji i w Belgii zajmie się inna spółka prawa francuskiego.
- 8 Uznając, że rzeczony pismo oznacza nagłe zerwanie stałych stosunków handlowych w rozumieniu art. L. 442-6 francuskiego kodeksu handlowego z naruszeniem minimalnego terminu wypowiedzenia wynikającego z okresu trwania stosunków handlowych, Ambrosi wytoczył przed Tribunal de commerce Marseille (sądem gospodarczym w Marsylii, Francja) przeciwko spółce Granarolo powództwo o odszkodowanie, powołując się na przywołany przepis.
- 9 Postanowieniem z dnia 29 lipca 2014 r. sąd ten stwierdził, że posiada on jurysdykcję w sprawie, uznając, że owo powództwo dotyczy czynu niedozwolonego, zaś miejscem, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia Bruksela I, była siedziba Ambrosiego w Nicei.
- 10 Pismem, które wpłynęło do sądu w dniu 12 sierpnia 2014 r., spółka Granarolo wniosła środek odwoławczy do cour d'appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu, Francja), kwestionując jurysdykcję tribunal de commerce de Marseille (sądu gospodarczego w Marsylii) w oparciu o twierdzenie, że przedmiotem wytoczonego powództwa są umowa lub roszczenia wynikające z umowy w rozumieniu

rozporządzenia Bruksela I, którego art. 5 pkt 1 posługuje się łącznikiem miejsca, gdzie towary zostały dostarczone, względnie miały zostać dostarczone zgodnie z kolejnymi umowami zawieranymi na potrzeby kolejnych dostaw. Miejszem tym jest jednak Bolonia, jak wynika z adnotacji „Ex works” („Z zakładu”) dokonanej na fakturach wystawionych przez spółkę Granarolo i odpowiadającej jednemu z ustandaryzowanych warunków dostaw (Incoterms) sporządzonych przez Międzynarodową Izbę Handlową w celu doprecyzowania praw i obowiązków kontrahentów w ramach międzynarodowej sprzedaży dóbr.

- 11 Ambrosi podnosi w pierwszej kolejności, że jurysdykcję posiadają sądy francuskie, ponieważ przedmiotem sporu jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu, a zdarzenie wywołujące szkodę nastąpiło we Francji, gdzie sprzedawane są produkty spożywcze produkowane przez Granarolo. Pomocniczo Ambrosi podnosi, iż nie wykazano, jakoby wszystkie kolejne umowy były zawierane w oparciu o warunek Incoterm „Ex works”.
- 12 Sąd odsyłający zauważa, że powództwo takie jak wytoczone w postępowaniu głównym, oparte na art. L. 442-6 francuskiego kodeksu handlowego, jest powództwem *ex delicto*, i przywołuje na poparcie swojego stanowiska szereg niedawnych wyroków Cour de cassation (sądu najwyższego, Francja).
- 13 Uznając jednakże, że pojęcia spraw, „których przedmiotem jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy”, oraz spraw, „których przedmiotem jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu”, w rozumieniu rozporządzenia Bruksela I, stanowią autonomiczne pojęcia prawa Unii, sąd ów uważa za konieczne wystąpienie do Trybunału z odnośnymi pytaniami prejudycjalnymi.
- 14 W tych okolicznościach cour d’appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy wykładni art. 5 pkt 3 rozporządzenia Bruksela I należy dokonywać w ten sposób, że powództwo o odszkodowanie w związku z zerwaniem stałych stosunków handlowych z dystrybutorem, których przedmiotem była dostawa towarów i które podmioty tych stosunków utrzymywały od wielu lat bez zawarcia umowy ramowej ani zastrzeżenia wyłączności, należy do kategorii spraw z zakresu odpowiedzialności deliktowej?

2) W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi przeczącej: czy miejsce wykonania zobowiązania, na tle którego wytoczono powództwo, o którym mowa w pytaniu pierwszym, należy ustalić na podstawie art. 5 pkt 1 lit. b) tego rozporządzenia?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 15 Poprzez swoje pytanie pierwsze sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy art. 5 pkt 3 rozporządzenia Bruksela I należy interpretować w ten sposób, że powództwo o odszkodowanie wytoczone w związku z nagłym zerwaniem długotrwałych stałych stosunków handlowych, takie jak powództwo wytoczone w postępowaniu głównym, ma za przedmiot czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu w rozumieniu przywołanego przepisu.
- 16 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że rozporządzenie Bruksela I ma na celu ujednoclenie przepisów o jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych za pomocą zasad ustalania jurysdykcji, które są w wysokim stopniu przewidywalne, oraz dąży do osiągnięcia pewności prawa, która polega na wzmocnieniu ochrony prawnej osób zamieszkałych na terytorium Unii Europejskiej lub mających tam

siedziby poprzez jednoczesne umożliwienie powodowi łatwego zidentyfikowania sądu, przed którym może on wytoczyć powództwo, a pozwanemu – racjonalnego przewidzenia sądu, przed jaki może on zostać pozwany (zob. podobnie wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r., Falco Privatstiftung i Rabitsch, C-533/07, EU:C:2009:257, pkt 21, 22).

- 17 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału system przyznawania jurysdykcji ogólnej przewidziany w rozdziale II rozporządzenia Bruksela I opiera się na podstawowej zasadzie, wyrażonej w jego art. 2 ust. 1, w myśl której osoby mające miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane przed sądy tego państwa niezależnie od ich obywatelstwa. Jedynie w drodze wyjątku od zasady ogólnej jurysdykcji sądu miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego sekcja 2 rozdziału II rozporządzenia Bruksela I przewiduje określone zasady dotyczące jurysdykcji szczególnej, do których zalicza się zasada ustanowiona w art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 16 lipca 2009 r., Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, pkt 20, 21; a także z dnia 18 lipca 2013 r., ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, pkt 30).
- 18 Trybunał orzekł również, że przepisy o jurysdykcji szczególnej należy interpretować w sposób ścisły, nie pozwalając na wykładnię wykraczającą poza przypadki wyraźnie przewidziane w rzeczonym rozporządzeniu (wyrok z dnia 18 lipca 2013 r., ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, pkt 31).
- 19 Należy również przypomnieć, że pojęcia „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” i „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” w rozumieniu, odpowiednio, art. 5 pkt 1 lit. a) oraz art. 5 pkt 3 rozporządzenia Bruksela I należy interpretować w sposób autonomiczny, poprzez odniesienie zasadniczo do systemu i celu tego rozporządzenia, dążąc do zapewnienia jego jednolitego stosowania we wszystkich państwach członkowskich. W rezultacie nie mogą być one rozumiane jako odesłanie do przewidzianej przez właściwe prawo krajowe kwalifikacji stosunku prawnego będącego przedmiotem sporu przed sądem krajowym (wyrok z dnia 13 marca 2014 r., Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, pkt 18).
- 20 Zakres pojęcia „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia Bruksela I obejmuje każde żądanie zmierzające do obciążenia odpowiedzialnością pozwanego, które nie dotyczy „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) tego rozporządzenia (zob. wyrok z dnia 28 stycznia 2015 r., Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 21 Trybunał orzekł już, że sama tylko okoliczność, iż jedna z umawiających się stron występuje z powództwem dotyczącym odpowiedzialności cywilnej przeciwko drugiej stronie, nie jest wystarczająca do uznania, że przedmiotem tego powództwa jest „umowa lub roszczenia wynikające z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia Bruksela I. Ma to miejsce tylko wówczas, gdy zarzucane zachowanie można uznać za uchybienie zobowiązaniom umownym w kształcie możliwym do określenia przy uwzględnieniu przedmiotu umowy (wyrok z dnia 13 marca 2014 r., Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, pkt 23, 24).
- 22 Wynika z tego, że w sprawie takiej jak stanowiąca przedmiot postępowania głównego, dla celów ustalenia charakteru powództwa o odszkodowanie wytoczonego przed sądem krajowym, sąd ów musi zbadać na wstępie, czy – niezależnie od kwalifikacji w świetle prawa krajowego – powództwo to dotyczy umowy lub wynikających z niej roszczeń.
- 23 Należy zaznaczyć, że w wielu państwach członkowskich długotrwałe stosunki handlowe powstałe mimo braku umowy zawartej na piśmie mogą co do zasady być uznawane za dorozumiany stosunek umowny, którego naruszenie może stanowić podstawę dla odpowiedzialności umownej.

- 24 W kwestii tej należy zauważyć, że o ile art. 5 pkt 1 rozporządzenia Bruksela I nie wymaga zawarcia umowy na piśmie, o tyle zidentyfikowanie zobowiązania wynikającego z umowy jest jednak nieodzowne dla zastosowania tego przepisu. Należy uściślić, że można uznać, iż zobowiązanie takie powstało w dorozumiany sposób, w szczególności gdy wynika to z jednoznacznych zachowań wyrażających wolę stron.
- 25 W niniejszej sprawie na sądzie krajowym spoczywa zatem obowiązek zbadania, po pierwsze, czy w szczególnych okolicznościach rozpatrywanej przezeń sprawy długotrwałe stosunki handlowe istniejące między stronami charakteryzuje istnienie zobowiązań podejmowanych przez strony względem siebie w dorozumiany sposób, tak iż między stronami zachodzi stosunek, który można by zakwalifikować jako umowny.
- 26 Istnienia takiego dorozumianego stosunku umownego nie można jednak domniemywać i w związku z tym musi ono zostać udowodnione. Ponadto ów dowód istnienia musi być oparty na zbiorze zgodnych poszlak, wśród których powinny znaleźć się w szczególności: istnienie stałych długotrwałych stosunków handlowych, dobra wiara stron, regularność transakcji i ich ewolucja w czasie wyrażona ilościowo i wartościowo, ewentualne porozumienia dotyczące fakturowanych cen lub przyznanych rabatów oraz korespondencja stron.
- 27 To w świetle takiej właśnie całościowej oceny sąd odsyłający musi zbadać istnienie zbioru zgodnych poszlak, by móc stwierdzić, czy nawet mimo braku umowy zawartej na piśmie strony łączą dorozumiany stosunek umowny.
- 28 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż art. 5 pkt 3 rozporządzenia Bruksela I należy interpretować w ten sposób, że powództwo o odszkodowanie wytoczone w związku z nagłym zerwaniem długotrwałych stałych stosunków handlowych, takie jak powództwo wytoczone w postępowaniu głównym, nie ma za przedmiot czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikającego z takiego czynu w rozumieniu przywołanego rozporządzenia, jeżeli strony łączył dorozumiany stosunek umowny, przy czym ustalenia w tym zakresie musi dokonać sąd odsyłający. Ponadto dowód istnienia rzeczzonego stosunku umownego musi być oparty na zbiorze zgodnych poszlak, wśród których powinny znaleźć się w szczególności: istnienie stałych długotrwałych stosunków handlowych, dobra wiara stron, regularność transakcji i ich ewolucja w czasie wyrażona ilościowo i wartościowo, ewentualne porozumienia dotyczące fakturowanych cen lub przyznanych rabatów oraz korespondencja stron.

W przedmiocie pytania drugiego

- 29 Poprzez swoje pytanie drugie sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I należy interpretować w ten sposób, że długotrwałe stałe stosunki handlowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, należy kwalifikować jako „umowę sprzedaży rzeczy ruchomych”, względnie jako „umowę o świadczenie usług” w rozumieniu przywołanego przepisu.
- 30 Tytułem wstępu należy uściślić, że łączniki przewidziane w art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I znajdują zastosowanie tylko wtedy, gdy sąd krajowy rozpatrujący spór powstały między stronami, które łączą długotrwałe stałe stosunki handlowe, dojdzie do wniosku, że stosunki te mają za podstawę „umowę sprzedaży rzeczy ruchomych” lub „umowę o świadczenie usług” w rozumieniu przywołanego przepisu.
- 31 Taka kwalifikacja wyłączałaby stosowanie zasady ustalania jurysdykcji przewidzianej w art. 5 pkt 1 lit. a) w postępowaniu głównym. Uwzględniając bowiem ustanowioną przez art. 5 pkt 1 lit. c) hierarchię pomiędzy dyspozycjami lit. a) i lit. b) tego przepisu, norma jurysdykcyjna przewidziana w art. 5 pkt 1

lit. a) rozporządzenia znajduje zastosowanie wyłącznie alternatywnie i na wypadek gdy zastosowania nie znajdują normy jurysdykcyjne przewidziane w art. 5 pkt 1 lit. b) tego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., *Corman-Collins*, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 42).

- 32 Trybunał wskazał, że jeżeli chodzi o miejsce wykonania zobowiązań wynikających czy to z umów sprzedaży rzeczy ruchomych, czy też z umów o świadczenie usług, rozporządzenie Bruksela I definiuje ten łącznik w art. 5 pkt 1 lit. b) w sposób autonomiczny po to, aby zapewnić realizację celów w postaci ujednoczenia zasad ustalania jurysdykcji oraz przewidywalności (wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., *Corman-Collins*, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 32).
- 33 Trybunał orzekł również, że w odniesieniu do umów sprzedaży rzeczy ruchomych i umów o świadczenie usług art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I posługuje się łącznikiem zobowiązania charakterystycznego dla tych umów (wyrok z dnia 25 lutego 2010 r., *Car Trim*, C-381/08, EU:C:2010:90, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 34 Wynika z tego, że umowa, dla której zobowiązaniem charakterystycznym jest dostawa rzeczy, powinna być zakwalifikowana jako „sprzedaż rzeczy ruchomych” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia Bruksela I (wyrok z dnia 25 lutego 2010 r., *Car Trim*, C-381/08, EU:C:2010:90, pkt 32).
- 35 Taka kwalifikacja może znaleźć zastosowanie do stałych stosunków handlowych pomiędzy dwoma podmiotami gospodarczymi, w przypadku gdy stosunki te polegają na zawieraniu kolejnych umów, przy czym przedmiotem każdej z tych umów jest zobowiązanie do dostawy i odbioru towarów. Natomiast kwalifikacja ta nie odpowiada strukturze typowej umowy dystrybucji, zawieranej w formie umowy ramowej, mającej za przedmiot zobowiązanie do dostawy i zaopatrzenia na przyszłość, przez dwóch uczestników obrotu (zob. analogicznie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., *Corman-Collins*, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 36).
- 36 W niniejszej sprawie, jeśli ewentualna umowa zawarta ustnie, względnie w dorozumiany sposób, miałyby zostać zakwalifikowana jako „sprzedaż rzeczy ruchomych”, sąd odsyłający musiałby w następnej kolejności zweryfikować, czy wzmianka „Ex Works”, o której mowa w pkt 10 niniejszego wyroku, jest systematycznie umieszczana w kolejnych umowach zawieranych przez strony. Jeśliby tak było, to należałoby uznać, że dostawa rzeczy ruchomych następowała w fabryce spółki Granarolo we Włoszech, a nie we Francji, w siedzibie Ambrosiego.
- 37 Co do kwestii, czy umowa może być zakwalifikowana jako „umowa o świadczenie usług” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia Bruksela I, należy przypomnieć, że zgodnie z definicją sformułowaną już przez Trybunał pojęcie „usług” w rozumieniu tego przepisu oznacza co najmniej, że strona, która je świadczy, wykonuje odpłatnie określoną czynność (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., *Corman-Collins*, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 38 W odniesieniu do pierwszego kryterium zawartego w tej definicji, czyli wykonywania czynności, z orzecznictwa Trybunału wynika, że wymaga ono działania, a nie zwykłego powstrzymywania się od określonych czynności. Trybunał orzekł już w odniesieniu do sytuacji faktycznej, która wydaje się dość zbliżona do sytuacji rozpatrywanej w postępowaniu głównym, że w przypadku umowy dystrybucji dotyczącej produktów jednej strony umowy przez drugą stronę umowy kryterium to odpowiada usłudze charakterystycznej świadczonej przez dystrybutora, który poprzez zapewnienie dystrybucji towarów uczestniczy w ich rozprowadzaniu.
- 39 Dzięki gwarancji zaopatrzenia, z której dystrybutor korzysta na mocy takiej umowy, oraz, w stosownym przypadku, dzięki uczestniczeniu w strategii handlowej dostawcy, w szczególności w akcjach promocyjnych – przy czym ustalenie tych okoliczności należy do sądu krajowego – dystrybutor ów jest w stanie zaoferować klientom usługi i korzyści, których nie może zaoferować zwykły sprzedawca,

i w ten sposób zdobyć większą część rynku lokalnego na rzecz towarów dostawcy (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., Corman-Collins, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 40 W odniesieniu do drugiego kryterium, czyli odpłatności wykonywanych czynności, należy podkreślić, że nie można go rozumieć w sposób ścisły, jako przekazania kwoty pieniędzy. Takie zawężenie znaczenia nie jest bowiem zgodne ani z bardzo ogólnym brzmieniem art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia Bruksela I, ani z celami bliskości i jednolitego stosowania, do których realizacji dąży ów przepis (wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., Corman-Collins, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 39).
- 41 W tym względzie należy wziąć pod uwagę okoliczność, że umowa dystrybucji opiera się co do zasady na wyborze dystrybutorów przez dostawcę. Wybór ten może dać dystrybutorom przewagę konkurencyjną w zakresie, w jakim będą oni mieli wyłączne prawo sprzedaży towarów dostawcy na określonym terytorium lub, co najmniej, w jakim z prawa tego korzystać będzie ograniczona liczba dystrybutorów. Poza tym umowa dystrybucji przewiduje często pomoc udzielaną dystrybutorom w zakresie dostępu do nośników reklamy, przekazywania specjalistycznej wiedzy w drodze szkoleń, a także ułatwień w płatnościach. Wszystkie te korzyści, których istnienie ustala sąd rozpoznający sprawę co do istoty, mają dla dystrybutorów wartość gospodarczą, którą można uznać za zapłatę (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., Corman-Collins, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 40).
- 42 Z powyższego wynika, że umowa dystrybucji obejmująca opisane typowe zobowiązania może zostać zakwalifikowana jako umowa „o świadczenie usług” dla celów stosowania zasady ustalania jurysdykcji przewidzianej w art. 5 pkt 1 lit. b) tiret drugie rozporządzenia Bruksela I (wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., Corman-Collins, C-9/12, EU:C:2013:860, pkt 41).
- 43 W rozpatrywanej sprawie do sądu odsyłającego należy ocena całokształtu okoliczności oraz elementów charakteryzujących działalność prowadzoną we Francji przez Ambrosi dla celów sprzedaży na rynku owego państwa członkowskiego produktów spółki Granarolo.
- 44 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia Bruksela I należy interpretować w ten sposób, że długotrwałe stałe stosunki handlowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, należy kwalifikować jako „umowę sprzedaży rzeczy ruchomych”, jeżeli charakterystycznym zobowiązaniem w ramach danej umowy jest dostawa towarów, względnie jako „umowę o świadczenie usług”, jeżeli zobowiązaniem tym jest świadczenie usług, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

W przedmiocie kosztów

- 45 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 5 pkt 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że powództwo o odszkodowanie wytoczone w związku z nagłym zerwaniem długotrwałych stałych stosunków handlowych, takie jak powództwo wytoczone w postępowaniu głównym, nie ma za przedmiot czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikającego z takiego czynu w rozumieniu przywołanego rozporządzenia, jeżeli strony łączył dorozumiany stosunek umowny, przy czym ustalenia w tym zakresie musi dokonać sąd**

odsyłający. Ponadto dowód istnienia rzeczzonego stosunku umownego musi być oparty na zbiorze zgodnych poszlak, wśród których powinny znaleźć się w szczególności: istnienie stałych długotrwałych stosunków handlowych, dobra wiara stron, regularność transakcji i ich ewolucja w czasie wyrażona ilościowo i wartościowo, ewentualne porozumienia dotyczące fakturowanych cen lub przyznanych rabatów oraz korespondencja stron.

- 2) Artykuł 5 pkt 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że długotrwałe stałe stosunki handlowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, należy kwalifikować jako „umowę sprzedaży rzeczy ruchomych”, jeżeli charakterystycznym zobowiązaniem w ramach danej umowy jest dostawa towarów, względnie jako „umowę o świadczenie usług”, jeżeli zobowiązaniem tym jest świadczenie usług, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego.

Podpisy